

Світлана МАЦЕНКА:

Нонна Копистянська: Біобібліографічний покажчик / Уклад. М. Кривенко.

Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 234 с.: іл., порт.

(Українська біобібліографія. Нова серія. Чис. 15;

Бібліографія вчених університету)

Новий бібліографічний покажчик із серії “Українська бібліографія” представляє життєвий і творчий шлях видатного українського літературознавця, доктора філологічних наук, професора кафедри світової літератури, заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка Нонни Хомівни Копистянської.

Ця книга заслуговує на увагу спеціалістів та широкого кола читачів і з погляду зібраної та вміщеної в ній інформації, і завдяки новаторському жанровому характеру цього покажчика. Друге видання (перше – Львів, 1999), присвячене 80-річчю від дня народження вченої, значно розширене, чітко структуроване і особливо збагачене ідейно та емоційно.

Покажчик “Нонна Копистянська” є яскравим текстовим втіленням ідеї уподібнення люського життя до книги. Багатогранність діяльності викладача, вченого-дослідника, наукового керівника, організатора наукової співпраці, мудрого радника, чуйної людини відобразилась у структурі бібліографічного тексту: він поєднує в одне ціле різножанрові частини (автобіографія, мемуари, спогади, посвяти, вітання, науково-бібліографічні розвідки, листи, подяки, дарчі написи, бібліографічні описи друкованих праць вченої та праць про неї, іменний та предметний покажчики наукового добробку). Цей різноманітний матеріал висвітлює важливі аспекти складного процесу творчого становлення особистості професора Н. Х. Копистянської, подає основні штрихи портрета людини, повністю відданої своїй справі, з великим багажем знань і водночас відкритої для нового пізнання, зосередженої на науково-теоретичній діяльності і тим не менше залученої до неперервного процесу спілкування водночас із великою кількістю зацікавлених осіб, будучи вдячним співрозмовником, слухачем, критиком, натхненним радником. Статті про вчену, об’єднані заголовком “Слово про людину, жінку, педагога, вченого...” вражають щирістю, емоційністю висловлених думок, високою оцінкою особистісних і професійних якостей Нонни Хомівни, тонкістю підмічених деталей її бойового характеру в синтезі з вразливою душею. Окреслюючи “феномен Копистянської”, В. Петрушенко, зокрема, зазначає: “У філософській онтології існують концепції, згідно з якими триматися у бутті може лише те, що має внутрішню силу буття або волю до буття. Можна у зв’язку з цим також згадати й концепцію Платона, за якою першими засадами буття постають Істина, Добро, Краса. Все те, що не має їх у собі або має у неповному чи zdeформованому вигляді, відходить у небуття. У Нонні Хомівні відчувається, як мені здається, ця онтологічна сила” (В. Петрушенко. “Феномен Копистянської”, с. 51).

Прикметною рисою цієї частини покажчика є те, що наукові теорії, розгорнуті особливо у ранніх працях дослідниці, проаналізовано й оцінено з позицій не лише тогочасного стану науки й історичних умов її існування, а й досягнень сучасного літературознавства. Характеризуючи монографію Н. Х. Копистянської “Жанровые модификации в чешской литературе” (1978), М. Гольберг зазначає: “Ще раз наголошу на тому, що історія гуманітарних і соціальних наук – частина світової історії. Ми не

маємо права нічого викидати з неї. Завдання історика не в тому, щоб виносити вирок, а в тому, щоб осмислювати, знаходити сенс і логіку, які об'єднують факти і творять цілісну картину... Не безсторонність історика, але й не одностороння тенденційність, а сувороб'єктивність, наукова чесність, прагнення до всебічного охоплення фактів – ось що потрібно історикові, ученому-гуманітарію. Більшість з тих письменників, життя і творчість яких досліджувала Копистянська, зараховували до літератури так званого соціалістичного реалізму. Про це йдеться і в її працях. Але в багатьох випадках вона долала догми і стереотипи, порушувала важливі теоретичні питання, давала цікаві, глибокі інтерпретації окремих творів. Йшла до тих проблем, які мають велике значення для розвитку науки про літературу, відображають пошуки світової гуманістики нашого часу” (М. Гольберг. “У часо-просторі культури”, с. 35–36).

Цінними є спроби окреслити важливу роль професора Н. Х. Копистянської у розвитку вітчизняного літературознавства. У покажчику виокремлюється широке коло проблем, якими займається дослідниця. Як компаративіст, історик та теоретик літератури Нонна Хомівна відома далеко за межами України. Ключовими поняттями, навколо яких інтенсивно розвиваються наукові ідеї вченої, є “жанр”, “жанрові різновиди, модифікації”, “жанрові системи”, “літературні напрями”, “проблеми часопростору”, “текст/підтекст/надтекст/контекст”. Та цим не обмежуються напрями досліджень вченої, які проводяться до того ж на широкому матеріалі світової літератури різних періодів та напрямів. Бібліографічний опис праць Н. Х. Копистянської, а також предметний та іменний покажчики скерують літературознавців у полі значень цих категорій, окреслять систему посилань, пов'язаних з ними.

Професор Н. Х. Копистянська бере активну участь у розвитку міжнародних, зокрема, міжслов'янських взаємозв'язків. Як відомий богеміст, вона не лише сприяє наближенню і взаєморозумінню культур слов'янських народів, а також роздумує, в зв'язку із загальноєвропейською тенденцією до глобалізації, над категоріями “свого” й “чужого” як об'єднувального і роз'єднувального факторів культури. У посібнику заакцентовано увагу на виданні під керівництвом Нонни Хомівни міжнародного збірника “Свій/чужий час, простір, ритм” (Іноземна філологія, вип. 114), подано список конгресів, з'їздів, симпозіумів, конференцій, на яких вчена виступила з доповідями та повідомленнями.

До наукових досягнень професора Н. Х. Копистянської належать не лише успішні захисти дисертацій її аспірантів, але й створення наукової школи, осередком якої є Міжнародний науково-методологічний об'єднання-семинар “Проблеми художнього часу, простору, ритму”. У покажчику відображена діяльність Нонни Хомівни як активного організатора міжнародної співпраці, яка функціонує в різних формах і напрямках, будучи зосередженою навколо проблем часо-простору в різних видах мистецтва та різних галузях знання.

Визначна риса творчості професора Н. Х. Копистянської полягає в тому, що вона є “частиною того світу, який досліджує”, тобто вона великою мірою ідентифікує себе з центральною проблематикою власних досліджень. “Екзистенційною турботою” називає В. Петрушенко захоплення Нонни Хомівни проблемами хронотопу: “... абсолютно все, найменші нюанси, найелементарніші сліди цієї проблеми – усе це викликає в неї інтерес, увагу, відгук. Найбільш вражаючим ... є це органічне зрощення особистої долі з однією із фундаментальних тем людського буття, які виявила історія духовної культури” (В. Петрушенко. “Феномен Копистянської”, с. 50). Звідси особлива чесність, глибина і переконливість наукових узагальнень дослідниці.

Уже простий реєстр праць дає уявлення про вагомість наукового доробку відомого літературознавця. Бібліографічний покажчик слугує надійною основою для подальших досліджень у царині зазначеної і суміжної літературознавчих проблематик; він стане спонукою у колах фахівців до нових розвідок та до розширення наукового спілкування. Науковий метод професора Н. Х. Копистянської і в подальшому приваблюватиме дослідників завдяки своїй універсальності. На увагу філологів заслуговують також методичні коментарі, зроблені на основі багаторічного педагогічного досвіду викладача Н. Х. Копистянської. Великий інтерес і захоплення непересічною особистістю, чуйною, відвертою людиною, творцем і борцем водночас, є яскравим свідченням визнання і вдячності за школу професійної майстерності, людяності, відчуття причетності до важливої спільної справи.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2004

Прийнята до друку 27.12.2004